

Pośpiech, Andrzej

"Beiträge zur Heimatgeschichte von Karl-Marx-Stadt", z. 1-22 (za lata 1952-1978) : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/4, 852

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

współczesnej. Problem weryfikacji historycznej realiów występujących w utworze literackim poruszył J. Michalski na przykładzie analizy „Pana Tadeusza”. Pożytek takiego zabiegu jest niewątpliwy, w utworze realistycznym bowiem, jak pisze autor, anachroniczne czy obce przedstawionej rzeczywistości składniki obrazu stanowić mogą fałsz artystyczny. Nie rozwiązane jednak zostaje pytanie, czy i w jaki sposób „Pan Tadeusz” może służyć jako źródło wiedzy o czasach minionych.

Książkę zamyka szkic J. Jedlickiego ukazujący powstawanie i funkcjonowanie w czasach późniejszych świadectw historycznych, jakimi były spisywane dla potomnych relacje ludzi skazanych na zagładę-mieszkańców getta. Zarówno przedmiot zainteresowań autora — nie jest nim literatura *sensu stricto* — jak i konkluzja jego wypowiedzi odróżniają tekst od pozostałych zwartych w prezentowanym tomie. Szkic J. Jedlickiego zawiera przesłanie skierowane do badaczy, historyków i historyków literatury, wzywające do głębszego przemyślenia dokładnie już zbadanych i uporządkowanych świadectw „epoki pieców”, bez tego bowiem pozostaną one tylko martwym zabytkiem, pozbawionym odniesień do współczesności.

M. Sz.

„Beiträge zur Heimatgeschichte von Karl-Marx-Stadt” z. 1—22 (za lata 1952—1978), wyd. Stadtarchiv Karl-Marx-Stadt.

Zeszyty „Beiträge zur Heimatgeschichte von Karl-Marx-Stadt” kontynuują żywą w historiografii niemieckiej tradycję historycznego czasopiśmiennictwa regionalnego. Periodyk ten zbliżony w swym charakterze do rocznika, ukazujący się jednak bardzo nieregularnie, posiada klasyczny dla czasopisma naukowego układ wewnętrzny z podziałem na: artykuły, materiały, recenzje, informacje naukowe i noty. Ów układ nie zawsze jednak jest konsekwentnie przestrzegany i kilka zeszytów nosi charakter wybitnie monograficzny, przypominając raczej osobne publikacje książkowe. Zadaniem czasopisma, w myśl intencji jego założycieli, jest upowszechnianie nowego, marksistowskiego spojrzenia na historię. *Gras* tekstów zamieszczonych w zeszytach dotyczy zagadnień społeczno-ekonomicznej przeszłości regionu. Większość artykułów poświęcona jest historii XIX i XX wieku, z dominującą w nich problematyką ruchu robotniczego, położenia socjalnego i ekonomicznego robotników, rozwoju przemysłu kapitalistycznego; wiele miejsca zajmuje również omawianie współczesnej sytuacji miasta, jego rozwoju po drugiej wojnie światowej. Przykład wyżej wspomnianych publikacji stanowią m. in.: R. Strauss „Quellen zur Lage der Chemnitzer Arbeiter in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts” (z. 1, 1952); tenże, „Der Polizeipräsident berichtet — Ein Polizeibericht über die Arbeiterbewegung in Chemnitz am Vorabend des ersten Weltkrieges” (z. 11, 1962); H. J. Schröter, „Die Entwicklung der Wirtschaft im Bezirk Karl-Marx-Stadt — Ein Beitrag zum 20. Jahrestag der Deutschen Demokratischen Republik” (z. 17, 1969); W. Uhlmann, „Die Durchführung der demokratischen Bodenreform im Stadt — und Landkreis Chemnitz im Jahre 1945” (z. 21, 1976).

Z publikacji odnoszących się do czasów wcześniejszych na uwagę zasługuje zespół artykułów omawiających szeroko działalność Georgiusa Argicoli, humanisty i metalurga związanego z miastem (poświęcono temu zagadnieniu trzy zeszyty: 4, 5, 6, wszystkie wydane w 1955 r.) oraz teksty A. Kunzego, „Der Frühkapitalismus in Chemnitz” (z. 7, 1958) i „Vom Frühkapitalismus zur industriellen Revolution” (z. 13, 1965) a także H. Bräuera, np. „Zu den innestädtischen Auseinandersetzungen in Chemnitz und ihren sozialökonomischen Grundlagen an der Wende von 14. zum 15. Jh.” (z. 21, 1976), omawiające zmiany zachodzące w organizmie miejskim i jego społeczności od okresu późnego średniowiecza po koniec XVIII wieku. Warto również dodać, że trzy zeszyty (z. 12 1965, z. 16 1968 i z. 19 1972) zawierają bibliografię wydawnictw dotyczących historii miasta i jego okolic.